

Sivistystoimi

Toimialan vastuhenkilö	Kasvatusjohtaja Pekka Kares
Toimialan tehtäväkaavio	
<pre> graph TD A[Sivistystoimi] --- B[Sivistyslautakunta] B --- C[Varhaiskasvatus] B --- D[Perusopetus] B --- E[Lukiokoulutus] B --- F[Elämänlaatu] C --- G[Päiväkodit, esiopetus, perhepäivähoito, ryhmäperhepäiväkodit, päivähoiton ostopalvelut] D --- H[Perusopetus, aamu- ja iltapäivätoiminta] E --- I[Lukiokoulutus, 2. asteen opiskeluhoito] F --- J[Kirjasto- ja tietopalvelut, kulttuuripalvelut, liikunta- ja nuorisopalvelut, musiikin opetuspalvelut, vapaan sivistystyön palvelut] </pre> <p style="text-align: center;">Tehtäväkaavio päivitetty.</p>	
Toimialan päätehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus	
<p>Sivistystoimeen kuuluvat varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja elämänlaadun vastualueet. Toimialan tehtävänä on tuottaa kasvatusta, opetus- ja koulutus- ja vapaa-ajan palveluita elinikäisen oppimisen ja kehittymisen tukemiseksi. Päätaavoitteena on toimivan ja taloudellisen peruspalveluverkoston avulla edistää ja vahvistaa kuntalaisten elämänhallintaa. Tavoitteen toteuttamisessa huomioidaan uudet tuottavuutta parantavat innovaatiot ja hyödynnetään laajan kolmannen sektorin mahdollisuudet. Keskeisintä on kuntalaisten omaehtoisen toiminnan aktivointi osallisuutta ja yhteisöllisyyttä hyödyntäen.</p>	
Toimialan katsaus vuoteen 2022	
<p>Toimintavuosi 2022 oli kokonaisuutena erittäin haasteellinen. Korona-ajasta siirryttiin vähitellen kohti normaalimpia aikoja. Henkilöstön sairauspoissaolot pysyivät korkealla tasolla kuitenkin koko toimintavuoden ajan. Tämä yhdessä kelpoisen sijaishenkilöstön puutteen kanssa on aiheuttanut haasteita laadukkaana toiminnan järjestämiseen. Ukrainan sodan vaikutuksesta palveluita on järjestetty nopeasti ja joustavasti kaupunkiin saapuneille ukrainalaisille.</p> <p>Määrätietoinen kehitystyö on tuonut sivistyspalveluille tunnustusta päätyneen vuoden aikana: harrastamisen Suomen mallin mukaisen harrastustoiminnan toteuttaminen koulupäivän yhteydessä sai Suomen olympiakomitea, Liikkuva koulu hankkeen ja Hämeen liikunta ja urheilu ry:n kunniamaininnan. Sastamalan nuorisopalveluiden toteuttama nuorten osallisuuden malli sai valtakunnallisen kunniamaininnan. Toimintamallia esiteltiin myös Euroopan unionin alan seminaarissa Brysselissä tammikuussa 2023.</p>	
Sopeutusohjelman 2020-2023 tilannekatsaus	
<p>Sopeutusohjelman mukaiset toimenpiteet on pääosin edennyt suunnitellusti. Osan toimenpiteiden osalta sivistyslautakunta tai kaupunginvaltuusto on muuttanut/ siirtänyt jo päätettyjä sopeutustoimenpiteitä. Perusopetuksessa eroa toteumaan tuo maahanmuuttajien valmistavan opetuksen ryhmät, joita kevään aikana käynnistyi 3 ryhmää.</p>	

Arvio tulevasta kehityksestä

Laadukkaan palvelutarjonnan toteuttaminen edellyttää jatkossakin määrätietoista ja yksituumaista päätöksentekoa. Kaupungin vähenevä ja vanheneva asukasmäärä haastaa jatkossakin edelleen tämän hetken palveluverkon. Laajan investointiohjelman panostukset sivistyspalveluiden kiinteistöihin luovat selkeän pohjan palveluiden laadukkaaseen toteuttamiseen jatkossa.

Varhaiskasvatus

Toimielin	Sivistyslautakunta
Vastuualueen vastuhenkilö	Varhaiskasvatusjohtaja Jarmo Korhonen
Vastuualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus	
<p>Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tarjota laadukasta opetusta, hoitoa ja kasvatusta varhaiskasvatusikäisille lapsille. Varhaiskasvatus tarjoaa myös perusopetuslain (628/1998) mukaista esiopetusta esiopetusikäisille lapsille. Varhaiskasvatus- ja esiopetuspaikka järjestetään kaikille halukkaille varhaiskasvatus- ja perusopetuslain mukaan. Varhaiskasvatus ja esiopetus perustuvat yhteistoimintaan lasten vanhempien kanssa ja osallisuutta vahvistetaan uuden Varhaiskasvatuslain (540/2018) ja esiopetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Varhaiskasvatus vastaa lasten kotihoidon- ja yksityishoidon tuesta, yksityisen palvelutuotannon palvelusetelipäätöksistä sekä toiminnan valvonnasta sääntökirjan mukaan, muille kunnille myytävistä ja muilta kunnilta ostettavista varhaiskasvatuspalveluista.</p> <p>Varhaiskasvatus toteuttaa vuosina 2021-2024 valtakunnallista kaksivuotista esiopetuskokeilua kahdessa esiopetusyksikössä.</p> <p>Sastamalan varhaiskasvatussuunnitelma on johdettu valtakunnallisista 1.8.2017 voimaan tulleista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on juridisesti velvoittava asiakirja ja se toimii henkilöstön yhteisenä työvälineenä ja linjaa varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan. Asiakirja varmistaa toiminnan yhtenäisyyden ja lasten ja heidän perheidensä tasavertaisuuden.</p> <p>Vuoden 2022 alkaessa varhaiskasvatuksen palveluverkko muodostuu 12 kunnallisesta päiväkodista, 10 koulujen yhteydessä toimivasta esiopetusryhmästä, yhdestä ryhmäperhepäiväkodista ja n.25 ohjatussa perhepäivähoidossa työskentelevästä perhepäivähoitajasta. Lisäksi Sastamalassa on kaksi yksityistä päiväkotia ja joitakin yksityisiä perhepäivähoitajia. Yksityinen palvelu on kunnallista palvelua täydentävää palvelua ja se lisää asiakkaille valinnan vaihtoehtoja. Yksityisten päiväkotien palveluissa käytetään palveluseteliä.</p> <p>Varhaiskasvatuksen palveluiden ja varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan laatu varmistetaan panostamalla henkilöstön koulutautumiseen, osallistumalla valtakunnalliseen kehittämistyöhön sekä työtä tukeviin verkostoihin. Tukea tarvitsevien lasten mahdollisuutta osallistua ja oppia toisten kanssa tuetaan yksiköissä neljän varhaiskasvatuksen erityisopettajan avulla kolmiportaisen tuen käytänteillä. Lisäksi esiopetusikäisten tuen tarpeeseen vastataan oppilashuollon palveluilla. Varhaiskasvatus on osa perhepalveluverkostoa. Henkilöstön työhyvinvointiin ja työkyvyn ylläpitämiseen kiinnitetään huomiota</p>	
Vastuualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset vuonna 2022	
<p>Esiopetuksen valmistavaa opetusta järjestettiin kahdessa esiopetusyksikössä. Tähän ei oltu varauduttu ja tämä huomioidaan takautuvasti valtionosuuksissa.</p> <p>Varhaiskasvatuksen osallistumisaste oli merkittävästi korkeampi kuin sitä arvioitiin ja tämän vuoksi suunniteltu palveluverkko ei mahdollistanut riittäviä varhaiskasvatuspaikkoja. Lisäryhmien perustamiset + suuremmat sijaiskustannukset nostivat henkilöstökustannuksia selvästi suunniteltua isommaksi. Lasten tuen resurssointiin varatut määrärahat eivät olleet riittävät, mutta tätä puolta saatiin katettua merkittävästi myös hankerahoituksen turvin.</p>	

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Vastuualueen kaupunkistrategiasta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toteuma 31.12.	Tila
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Viestinnän ja vuorovaikutuksen kehittäminen ammattihenkilöstön ja asiakasperheiden välillä	Asiakasperheiden arki helpottuu tarjoamalla parempia työvälineitä viestintään perheen ja varhaiskasvatusyksikön välille.	Uusi palvelu (CGI Vesa) on otettu käyttöön.	Järjestelmän käyttöönotto ei ole ollut mahdollista v.2022 aikana, koska ohjelman kehityksessä on ollut viivästymistä.	Ei toteudu ☐

Osaamista tulevaisuuden tekijöille	TVT-strategian jalkauttaminen	Esiopetusyksiköihin hankitaan vaihteittain älytauluja määrärahojen mukaisesti ja henkilöstöä koulutetaan välineiden käyttöön.	Älytaulujen hankinta on käynnistetty ja henkilöstöä koulutettu	Suunnitelman mukaisesti osaan esiopetusyksiköitä hankittiin älytaulut ja henkilöstöä perehdytettiin niiden käyttöön.	Toteutunut ✓
Osaamista tulevaisuuden tekijöille	Oppimis- ja kasvuympäristöjen kehittäminen lasten liikkumista tukeviksi	Lasten päivittäisen liikkumisen määrää lisätään tavoitteellisesti Leiki ja Liiku Sastamala -hankkeen kolmannen vuoden avulla.	Projektin kolmannen vuoden osalta suunnitelman tekeminen ja suunnitelmassa olevien tavoitteiden toteutuminen	Lasten päivittäinen liikkuminen on saanut sille arvoisensa painoarvon ja sitä huomioidaan päivittäisessä toiminnassa ja arvioinnissa. Kaupungin tasolla luotiin liikuntafoorumi, joka koostuu yksikön työntekijöistä ja tämän foorumin avulla ylläpidetään ja huolehditaan sovitusta rakenteista myös jatkossa. Toiminnan arvioinnissa hyödynnettiin ja hyödynnetään jatkossa Liikkuva Varhaiskasvatuksen arvioinnin työkalua, jolla saadaan myös kerättyä tietoa yksikkö- ja kuntatasoisesti.	Toteutunut ✓

Vastualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (ei-sitova)

Mittari	TP2020	TP2021	TA2022	TP2022
0-7v ikäluokka 31.12.	1345	1292	1289 (15.10.)	1213
Niistä kunnallisessa varhaiskasvatuksessa, ostopalveluiden piirissä, palvelusetelillä ja esiopetuksessa.	847	805	794	869
Esiopetusikäisten ikäluokka (+ 2-vuotinen esiopetus)	238	260	231 (+30 2v-eo)	212 (+38 2v-eo)
Lasten kotihoidontuen piirissä + osittainen hoitoraha	218 + 75	165 + 43	194 + 36	149 + 78
Yksityisen hoidon tuen piirissä + palvelusetelien määrä	6 + 107	6 + 100	5 + 103	6 + 152

Tuloarviot ja määrärahat

Varhaiskasvatus Nettositova (1000 €)	TP2021	TA2022	TA2022 muutokset	Muutettu TA2022	Toteuma 2022	Poikkeama lo- pulliseen	Tot. % 2022
Sitovuustaso: toimintakate, netto*							
Toimintatuotot (+)	1 295	1 021	80	1 101	1 254	153	113,9 %
Valmistus omaan käyttöön (+)					0	0	0,0 %
Toimintakulut (-)	-12 938	-12 634	-320	-12 954	-13 707	-753	105,8 %
Toimintakate, netto* (+/-)	-11 643	-11 613	-240	-11 853	-12 452	-599	105,1 %
Poistot ja arvonalentumiset (-)	-13	-16		-16	-13	3	81,3 %
Vyörytykset ja muut laskennalliset erät (+/-)					0	0	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	-11 656	-11 629	-240	-11 869	-12 465	-596	105,0 %

Lisätiedot

Perustetut lisäryhmät, kasvaneet sairauspoissaolot ja lomapalkkavelan kasvu lisäsivät henkilöstökuluja yli määrärahojen.

Toteutumatiotojen vaikutus vuosien 2023-2025 taloussuunnitelmaan

Varhaiskasvatuksen palveluverkkoa tulee tarkastella uudelleen vuosien 2023-2025 aikana osallistumisasteen noustessa lyhyessä ajassa selvästi. Se vaikeuttaa myös taloussuunnitelman arviointeja. Valmistavan opetuksen toteuttaminen esiopetuksessa lukuvuonna 2023-24 on vielä epävarmaa

Perusopetus

Toimielin	Sivistyslautakunta
Vastuualueen vastuhenkilö	Opetuspäällikkö Kati Heikkilä
Vastuualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus	
<p>Perusopetuksen vastuualueen tehtävä on perusopetuslain mukaisen opetuksen järjestäminen oppivelvollisuusikäisille Sastamalassa asuville lapsille ja nuorille. Perusopetuksella on sekä kasvatusta että opetustehtävä. Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisinä ja yhteiskunnan jäsenenä sekä opettaa tarpeellisia tietoja ja taitoja. Perusopetus tuottaa oppilaille jatko-opintokelpoisuuden. Opetus järjestetään valtakunnallisten opetussuunnitelmien perusteiden sekä paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti.</p> <p>Perusopetus järjestää oppilashuollon palveluista koulupsykologipalvelut sekä koulukuraattoripalvelut. Oppilashuollon osalta tehdään tiivistä yhteistyötä kouluterveyshuollon kanssa. Monialainen yhteistyö toteutuu osana perhepalveluverkoston toimintaa.</p> <p>Perusopetusta annetaan Sastamalassa vuoden 2022 alkaessa 14 koulussa, joista 11 on alakouluja, kaksi yläkouluja ja yksi yhtenäiskoulu (vl 1–9). Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään 11 koululla. Varhaiskasvatus vastaa esiopetuksesta. Esiopetuksen ja esiopetusta täydentävän päivähoiton järjestämisessä sekä esi- ja alkuopetuksen niveltävänä tehdään tiivistä yhteistyötä. Erityisopetusta järjestetään osa-aikaisena erityisopetuksena ja pienryhmäopetuksena. Sastamalan perusopetuksessa järjestetään joustavaa perusopetusta (JOPO) 7.–9. luokan oppilaille, joiden oppivelvollisuuden suorittaminen on vaarassa esimerkiksi heikon opiskelumotivaation tai runsaiden poissaolojen vuoksi. Vaativan erityisen tuen tukiluokat (alakoulun ja yläkoulun luokat) vastaavat tuen tarpeeseen niiden oppilaiden kohdalla, jotka eivät edes vahvoihin tukitoimenpitein muuten selviydy koulussa ja jotka tarvitsevat monipuolista tukea.</p> <p>Laadukkaat ja ajantasaiset perusopetuksen palvelut turvataan huolehtimalla henkilöstön täydennyskoulutuksesta, olemalla mukana valtakunnallisessa kehittämistyössä ja turvaamalla hyvät oppimisympäristöt. Tuen järjestämisellä ja oppilashuollolla vahvistetaan kaikkien oppilaiden mahdollisuutta oppia.</p> <p>Vuoden 2022 opetuksen kehittämisen painopisteitä ovat mm. arvioinnin kehittäminen, lukutaidon vahvistaminen sekä koronan vaikutusten huomioiminen oppimisen tuen osalta. Kerhotoiminnalla tuetaan oppilaiden harrastusmahdollisuuksia.</p>	
Vastuualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset vuonna 2022	
<p>Valmistavan opetuksen ryhmiä maahanmuuttajaoppilaita varten oli syyslukukaudelle kolme. Uusia oppilaita saapui edelleen loppuvuodesta käynnistäen jatkosuunnittelun opetusjärjestelyjen osalta. Henkilöstökulut kasvoivat ennakoitua suuremmiksi valmistavan opetuksen kulujen osalta sillä näihin muutoksiin ei talousarviossa voitu varautua. Valtionosuus valmistavan opetuksen osalta tulee vasta takautuvasti. Myös henkilöstön sairauspoissaolojen kasvusta johtuvat sijaiskulut kasvoivat ennakoitua enemmän. Lisäksi oppilaiden tuen tarpeiden kasvu on toi lisäkustannuksia henkilöstömenoihin (ohjaus- ja tuntiresurssi sekä erityisopetuksen tarve). Osittain näitä tuen järjestämisen lisäkuluja voitiin kattaa hankerahoituksella (koronarahoitus, tasa-arvorahoitus).</p>	

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Vastuualueen kaupunkistrategiasta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toteuma 31.12.	Tila
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Lasten ja nuorten mielenterveyden tukeminen.	IPC-menetelmän juurruttaminen osaksi opiskeluhoollon toimintaa. IPC-menetelmä on nuorten masennusoireiden varhaisen intervention menetelmä.	Koulupsykologit ja koulukuraattorit ovat ottaneet menetelmän yhdeksi työmenetelmäkseen ja toiminta on vakiintunutta. Menetelmän käyttöönottoon	IPC-menetelmäohjaus on vakiintunut opiskeluhoollon toimintataavaksi. IPC-ohjauksesta on tiedotettu henkilöstöä, joka on perehdytetty IPC-	Toteutunut ✓

			liittyvä resurssointi ja tuki sekä palveluohjaus on suunniteltu.	ohjaukseen ohjaamiseen.	
Osaamista tulevaisuuden tekijöille	TVT-strategian jalkauttaminen.	Oppilaskoneiden hankintamalli on suunniteltu ja hankinnat käynnistetty strategian mukaisesti. Oppilaskoneiden asteittainen käyttöönotto on aloitettu. Henkilöstö on perehdytetty oppilaskoneiden opetuskäyttöön. Nlde-oppimisympäristö on otettu käyttöön.	Oppilaskoneiden hankinta on käynnistetty asteittain.	Oppilaskoneet on otettu käyttöön 3. ja 7. luokkalaisten osalta. Henkilöstö on perehdytetty oppilaskoneiden opetuskäyttöön. Nlde-oppimisympäristö on otettu käyttöön.	Toteutunut ✓
Osaamista tulevaisuuden tekijöille	Lukutaidon vahvistaminen, kohderyhmänä erityisesti yläkoulun oppilaat.	Yläkoulujen lukutaitohanke toteutuu suunnitellusti. Koulut kehittävät toimintamalleja yhdessä oppilaita osallistaen.	Kehittämistoiminta toteutuu hankesuunnitelman mukaisesti. Koulut ovat kehittäneet uusia toimintamalleja oppilaiden lukutaidon vahvistamiseksi.	Kehittämistoiminta on toteutunut hankesuunnitelman mukaisesti. Koulut ovat kehittäneet uusia toimintamalleja oppilaiden lukutaidon vahvistamiseksi.	Toteutunut ✓

Vastuualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (ei-sitova)

Mittari	TP2020	TP2021	TA2022	TP2022
Sastamalan oppilaskohtaiset kustannukset (ilman sairaalaopetusta ja vammaisopetusta)	9301	9833	9200	10 074
Oppilasmäärä vl 1-6 (20.9.)	1543	1528	1528	1491
Oppilasmäärä vl 7-9 (20.9.)	832	842	842	816
Oppilasmäärä perusopetus yht.	2375	2370	2370	2307
Opetusryhmien keskikoko vl 1-6	14,13	14,72	14,96	14,43
Opetusryhmien keskikoko vl 7-9	15,45	15,40	15,40	15,05

Tuloarviot ja määrärahat

Perusopetus							
Nettositova (1000 €)	TP2021	TA2022	TA2022 muut	Muutettu	Toteuma	Poik-	Tot. %
			muutokset	TA2022	2022	keama lo-	2022
						pulliseen	
Sitovuustaso: toimintakate, netto*							
Toimintatuotot (+)	1 446	1 121	120	1 241	1 619	378	130,5 %
Valmistus omaan käyttöön (+)					0	0	0,0 %
Toimintakulut (-)	-25 747	-25 416	-250	-25 666	-26 218	-552	102,2 %
Toimintakate, netto* (+/-)	-24 301	-24 295	-130	-24 425	-24 560	-135	100,7 %
Poistot ja arvonalentumiset (-)	-40	-27		-27	-27	0	101,4 %
Vyörytykset ja muut laskennalliset erät (+/-)					0	0	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	-24 341	-24 322	-130	-24 452	-24 626	174	100,7 %

Lisätiedot

Oppilaiden tuen tarpeen lisääntyminen, kasvaneet sairauspoissaolot. lomapalkkavelan kasvu ja valmistava opetus nostivat kuluja ylittäen ta-määrärahan.

Toteutumatietojen vaikutus vuosien 2023-2025 taloussuunnitelmaan

Henkilöstökuluissa on vuodelle 2023 pyritty huomioimaan kasvaneita sairauspoissaoloja ja sijaistarpeita, mutta jos sairastuvuus edelleen jatkuu samalla tasolla, ei varattu määrärahaa tule riittämään. Vuoden 2023 talousarviossa on varauduttu maahanmuuttajaoppilaiden opetusjärjestelyihin, mutta oppilasmäärä on edelleen kasvanut talousarvion laatimisen jälkeen. Maahanmuuttajien opetukseen varattu määräraha ei tule tämän hetken oppilasmäärän säilyessä tai lisääntyessä riittämään. Maahanmuuttajien opetuksen valtionosuudet saadaan takautuvasti. Oppilaiden tuen tarpeen kasvu on vaikuttanut lukuvuoden 2023-24 suunnitteluun ja tilanteen muutos talousarvion laatimisen jälkeen tulee vaikuttamaan henkilöstökuluihin ja on huomioitava tulevien vuosien suunnittelussa suhteessa oppilasmäärän muutoksiin.

Lukiokoulutus

Toimielin	Sivistyslautakunta
Vastuualueen vastuhenkilö	Rehtori Leeni Kirvesmäki
Vastuualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus	
<p>Lukiokoulutus jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää. Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen ja riittävien valmiuksien antaminen jatko-opintoihin ja työelämään. Sastamalan lukiokoulutus tarjoaa monimuotoisia lukio-opintoja nuorille ja ammatillisessa koulutuksessa oleville kahden tai kolmen tutkinnon suorittajille. Myös Vammalan lukion perusvaltionosuudella rahoitettava lentopallon valmennuslinja on osa opiskelumahdollisuuksien laaja-alaisuutta. Lukiokoulutuksessa edistetään eri lajien tavoitteellista urheilijoiden kehittymistä erityisellä opintosuunnitelmalla.</p> <p>Vammalan lukio on laadukas yleislukio, jonka tavoitteena on taata opiskelijoilleen hyvät lähtökohdat jatko-opintoihin ja työelämään. Laadukkaan opetuksen lisäksi toiminnassa kiinnitetään huomiota tulevaisuuden työelämässä vaadittuihin itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitoihin. Lukiokoulutuksessa tehdään aktiivista yhteistyötä korkeakoulujen ja elinkeinoelämän kanssa.</p> <p>Vammalan lukio tarjoaa niin laajat opiskelumahdollisuudet, ettei opiskelijan tarvitse hakeutua suurempien kaupunkien lukioihin. Kaikki valtakunnalliset pakolliset ja syventävät lukiokurssit tai valtakunnalliset pakolliset ja valinnaiset opintojaksot tarjotaan lähiopetuksena opiskelijoille vuosittain tai ainakin kerran lukio-opintojen aikana. Vammalan lukion toiminnassa korostuu kansainvälisyys.</p> <p>Laadukkaat ja ajantasaiset lukiokoulutuksen palvelut turvataan huolehtimalla henkilöstön täydennyskoulutuksesta, seuraamalla valtakunnallista kehittämistyötä ja turvaamalla hyvät oppimisympäristöt sekä riittävän laaja opetustarjonta.</p>	
Vastuualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset vuonna 2022	
<p>Oppivelvollisuus laajeni syksyllä 2022 koskemaan toista ikäluokkaa. Tämä näkyy lukiokoulutuksessa kustannusten nousuna (oppimateriaalit, opiskeluvälineet, kannettavat tietokoneet). Lisäksi lukiolain muutos syksyllä 2021 velvoittaa lukiot järjestämään erityisopetusta, ja erityisopetuksen kustannukset ovat lisääntyneet vuonna 2022 verrattuna edellisiin vuosiin.</p> <p>Vammalan lukiossa on toteutettu useita hankkeita. Lukiokoulutus on saanut hankerahoitusta lukioiden valtakunnallisesta lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelman edistämiseen liittyvästä kehittämisrahoituksesta. Vuonna 2022 Vammalan lukoissa alkoi opinto-ohjauksen kehittämishanke, jossa tehdään yhteistyötä paikallisen elinkeinoelämän kanssa. Lisäksi kansainvälisyystoiminta on lisääntynyt Erasmus+ -akkreditoinnin myötä.</p> <p>Koronapandemian vaikutusten tasaamiseen saatua lisärahoitusta on ollut lukiolla käytettävissä vuonna 2022. Tällä rahoituksella on lisätty opinto-ohjauksen resursseja ja tehty lisäryhmiä niille opiskelijoille, joiden opintojen eteneminen on viivästynyt pandemian takia.</p>	

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Vastuualueen kaupunkistrategiasta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toteuma 31.12.	Tila
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Lasten ja nuorten mielenterveyden tukeminen.	IPC-menetelmän juurruttaminen osaksi opiskeluhoillon toimintaa. IPC-menetelmä on nuorten masennusoireiden varhaisen	Koulupsykologit ja koulukuraattorit ovat ottaneet menetelmän yhdeksi työmenetelmäkseen ja toiminta on vakiintunutta. Menetelmän	IPC-menetelmäohjaus on vakiintunut opiskeluhoillon toimintatavaksi. IPC-ohjauksesta on tiedotettu henkilöstöä, joka on perehdytetty IPC-ohjaukseen ohjaamiseen.	Toteutuu

		intervention menetelmä.	käyttöönottoon liittyvä resurssointi ja tuki sekä palveluohjaus on suunniteltu.	Menetelmä on esitelty opiskelijoille ja huoltajille.	
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Yhteisöllisen työn vahvistaminen oppilaitoksessa.	Yhteistyönä laaditaan ja otetaan käyttöön varhaisen tuen malli, jossa on kuvattu palveluohjaus matalan kynnyksen palveluihin. Lukiolaisille järjestetään hyvinvointiviikko ja hyvinvointikioskeja (vähintään 8) lukuvuoden aikana.	Lukiolla on varhaisen tuen malli, joka on otettu käyttöön. Toteutuu/Ei toteudu Lukiolaisille on järjestetty hyvinvointiviikko ja vähintään 8 hyvinvointikioskia. Toteutuu/Ei toteudu	Vammalan lukiossa on laadittu varhaisen tuen malli ja henkilöstö on perehdytetty mallin käyttöön. Lukiolla järjestettiin lokakuussa 2022 hyvinvointiviikko. Tämän lisäksi järjestettiin 16 hyvinvointikioskia yhteistyössä perhepalveluverkoston toimijoiden kanssa.	Toteutuu
Osaamista tulevaisuuden tekijöille	Lukiopolkujen houkuttelevuuden lisääminen	Luodaan valmiit toimintamallit neljälle lukiopolulle	Toteutuu/Ei toteudu	Lukiopolut on kuvattu ja esitelty lukiolaisen oppaassa.	Toteutuu
Osaamista tulevaisuuden tekijöille	Oppimisympäristön toiminnallisuuden ja viihtyisyyden lisääminen	Parannetaan välituntitilojen toiminnallisuutta ja viihtyisyyttä. Hankitaan uutta esitystekniikkaa.	Toteutuu/Ei toteudu	Lukiolaisille on kehitetty viikoittaista välituntitoimintaa yhteistyössä opiskeluhoollon ja toisen asteen koulunuorisotyöntekijän kanssa. Lukiolaisilla on joka viikko kahvipausi, jossa on kahvi- ja välipalatarjoilua sekä matalankynnyksen keskustelumahdollisuus opiskeluhoollon tai koulunuorisotyön työntekijän kanssa. Lukiolle on hankittu uutta esitystekniikkaa.	Toteutuu

Vastuualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (ei-sitova)

Mittari	TP2020	TP2021	TA2022	TP2022
Opiskelijat, nuorten lukiokoulutus	308	296	310	289
Opiskelijat, aikuisten lukiokoulutus	1	1	0	0
Opiskelijat, ammattilukio	7	6	15	7
Opiskelijat, muut aineopiskelijat	4	5	5	4
Kustannukset e / opiskelija (ei aineopiskelijat, sis. kaikki kulut)	7 653	7865	8650	8917
Kustannukset e / opiskelija (ilman toisen asteen opiskeluhuollon kustannuksia)	7 292	7664	8100	8390

Tuloarviot ja määrärahat

Lukiokoulutus	TP2021	TA2022	TA2022 muut muutokset	Muutettu TA2022	Toteuma 2022	Poikkeama lo-pulliseen	Tot. % 2022
Nettositova (1000 €)							
Sitovuustaso: toimintakate, netto*							
Toimintatuotot (+)	188	207		207	203	-4	98,4 %
Valmistus omaan käyttöön (+)					0	0	0,0 %
Toimintakulut (-)	-2 698	-2 921		-2 921	-2 915	6	99,8 %
Toimintakate, netto* (+/-)	-2 510	-2 715		-2 714	-2 712	2	99,9 %
Poistot ja arvonalentumiset (-)	-4	-7		-7	-15	-8	232,3 %
Vyörytykset ja muut laskennalliset erät (+/-)					0	0	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	-2 514	-2 721		-2 721	-2 727	-6	100,2 %

Lisätiedot

Ei raportoitavaa

Toteutumatietojen vaikutus vuosien 2023-2025 taloussuunnitelmaan

Oppivelvollisuuden laajentuminen jatkuu vielä seuraavaan ikäluokkaan syksyllä 2023. Tämä vaikuttaa edelleen opiskelijakohtaisen kustannusten nousuun. Opiskelijamäärän laskuun on syytä varautua myös lukiokoulutuksessa ja tämä otetaan huomioon henkilöstösuunnittelussa. Myös lukiokoulutuksessa opiskelijoiden tuen tarve on lisääntynyt. Valtakunnallinen lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelman edistämisen kehittämishanke jatkuu vuoteen 2024 saakka.

Elämänlaatu

Toimielin	Sivistyslautakunta
Vastuualueen vastuhenkilö	Kasvatusjohtaja Pekka Kares
Vastuualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus	
<p>Elämänlaadun vastuualueen tehtävänä on järjestää ja mahdollistaa kuntalaisille vapaa-aikapalveluita, jotka luovat pohjaa henkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin sekä tukevat kasvua, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Toiminta ulottuu kaikkiin ikä- ja väestöryhmiin. Lasten ja nuorten palveluiden osalta vastuualueen toiminta on keskeinen osa perhepalveluverkostoa.</p> <p>Sastamalan musiikkiopisto tuottaa laadukkaita musiikinopetuspalveluja fokuksen ollessa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaisessa opetuksessa. Sastamalan Opisto tuottaa laadukkaita vapaan sivistystyön palveluita tarjoten kuntalaisille monipuolisia mahdollisuuksia vapaa-ajanviettoon ja elinikäiseen oppimiseen.</p> <p>Kirjasto- ja tietopalveluja tarjotaan kirjastolain (1492/2016) 6 §:n mukaan: tarjotaan pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, ylläpidetään monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistetään lukemista, kirjallisuutta ja yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua, tarjotaan tietopalvelua ja ohjausta tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon sekä tarjotaan tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan.</p> <p>Liikunta- ja nuorisopalveluiden tehtävänä on liikuntalaisia (390/2015) määriteltyjen tehtävien toteuttaminen paikallisella tasolla (liikuntalaki 1.6.2015/390) ja tuottaa monipuolista ennaltaehkäisevää toimintaa ja kasvatuksellisia palveluita lapsille ja nuorille huomioiden heidän kehitystasteensa. Painopistealueena ovat liikuntapaikkojen hoito- ja kunnossapito sekä rakentaminen, terveystuokkatoiminnan ja liikuntaneuvolatoiminnan toteuttaminen, ohjatun liikuntatoiminnan järjestäminen (lapset, nuoret, aikuiset, ikäihmiset), soveltavan liikuntatoiminnan järjestäminen (lapset ja ikäihmiset), järjestöyhteistyön toteuttaminen (seuraparlamentitoiminta) ja urheiluseurojen tukeminen (toiminta- ja kohdeavustukset), liikuntatilavarauksista vastaaminen sekä monialaisen yhteistyön toteuttaminen. Nuorisotyössä toiminnan painopiste on 9-19-vuotiaiden palveluissa. Nuorisopalveluiden toiminta-alueita ovat nuorisotoiminnan järjestäminen, nuorisotilojen tarjoaminen nuorten toimintaan, nuorten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien edistäminen, nuorten elämähallinnan tukeminen yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa sekä nuorisojärjestöjen toiminnan tukeminen. Toimintamuotoja ovat nuorisotoiminta, nuorten osallisuus (mm. nuorisovaltuusto, nuorisohallitus, talotoimikunnat, lasten ja nuorten huippukokoukset ja foorumit), erityisnuorisotyö, liikkuva nuorisotyö, jalkautuva nuorisotyö, verkkonuorisotyö, tiedotus ja neuvonta, järjestöyhteistyö ja verkostoyhteistyö.</p> <p>Kulttuuripalveluiden tehtävät määritellään kuntien kulttuuritoimintalaissa (166/2019). Kunnan tehtävänä on edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä, luoda edellytyksiä taiteelliselle työlle ja toiminnalle, edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen, edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa, edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa, edistää kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa ja toteuttaa muita kulttuuriin ja taiteeseen liittyviä toimia.</p>	
Vastuualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset vuonna 2022	
<p>Liikuntapaikkahoitajat siirtyivät 1.1.2022 liikunta- ja nuorisopalveluihin. Koronasulkujen vuoksi tilat olivat alkukevään kiinni. Lasten- ja nuorten harrastustoimintaa kehitettiin Harrastamisen Suomen mallin kautta ja Sastamala palkittiin Hämeen Liikunta- ja nuorisogaalassa lasten ja nuorten harrastamisen edistämisestä. Sastamalan lasten ja nuorten osallisuus sai huomiota, kun Sastamalan lasten ja nuorten osallisuuden kaava ylsi Euroopan nuorisovuoden Awards finaaliin. Liikuntaneuvontaa kehitettiin ja syksyllä käynnistettiin terveystuokkatoimintatoukset sekä matalankynnyksen liikuntaryhmät eri puolille kaupunkia. Liikuntapaikkarakentamiseen panostettiin lähiliikuntapaikkojen rakentamisella.</p> <p>Pääkirjaston omatoimivalmius otettiin käyttöön helmikuussa 2022. Omatoimiajan kävijämäärät ovat nousseet koko vuoden ajan. Koronapandemian vaikutukset näkyvät edelleen kirjastojen lainaus- ja kävijämäärissä. Yhteisöllistä lähikirjastomallia Karkun kylän kanssa edistettiin ja se toteutetaan vuonna 2023. Suodenniemen uuden kirjastotilan suunnittelu saatiin toteutettua.</p> <p>Sastamalan Opiston opiskelijamääriin ja kurssien toteutumiseen vaikutti vielä keväällä -22 koronarajoitukset. Syksyllä osallistujamäärät kipuivat lähes normaaliin. Sastamalan Opisto aloitti ukrainalaisten suomen kielen koulutuksen huhtikuussa ja järjesti vuoden loppuun mennessä 779 tuntia 98 ukrainalaiselle. Sopeuttamistoimien mukaiset</p>	

tuntileikkaukset toteutettiin. Musiikkiopistossa aloitettiin näkyvyyden parantamiseksi uusi KeMut-konserttisarja Funkkistalossa. Musiikin varhaiskasvatuksen saavutettavuuden rapantamiseksi aloitettiin päiväkotimuskari-pilotti Kiikoisten päiväkodissa.

Kulttuuripalveluiden näyttelytoiminta on toteutunut suunnitelmien mukaan. Läpi vuoden on järjestetty näyttelyitä, mm. Ritirimpsu, TASI-taidenäyttely sekä Pirunvuoren kivilinnan näyttelyt. Näyttelyiden lisäksi toteutettiin kulttuuritapahtumia (esim. Yllätysten yö. Veteraanipäivän juhla, Museo- ja harrasteajoneuvojen paraati ja kotiseuturetket). Sastamalan kaupunki on myös mukana Operaatio Pirkanmaa ja Culture Up Erasmus + -hankkeissa, joiden kautta erilaisia kulttuuriohjelmia ja -tempauksia on toteutettu.

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Vastuualueen kaupunkistrategias ta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toteuma 31.12.	Tila
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen ja varhainen puuttuminen	Ehkäistään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Tavoitteena järjestää jokaisessa peruskoulussa vähintään kaksi maksutonta kerhoa koulupäivän jälkeen. Ennaltaehkäistään nuorten rikollisuutta kehittämällä varhaisen puuttumisen menetelmiä Kulttuurihyvinvointisuunnitelman edistäminen.	Jokaisessa peruskoulussa järjestetään vähintään kaksi maksutonta kerhoa koulupäivän jälkeen. Toteutuu/Ei toteudu Ankkuri- toiminta käynnistyy. Toteutuu/Ei toteudu Kulttuuri- ja harrastuskummitoiminnan aloittaminen. Toteutuu/Ei toteudu	Toteutunut. Toimintaa toteutettu mm. koulujen kerhotoiminnan ja Harrastamisen Suomen malli -hankkeen kautta. Toteutunut Toteutunut	Toteutuu
Osaamista tulevaisuuden tekijöille	Kuntalaisten osaamisen vahvistaminen ja kasvun tukeminen	Laadukkaiden etäpalvelujen käyttöönotto elämänlaatupalveluissa ja digitaalisten oppimisympäristöjen kehittäminen musiikkiopistossa.	Uusien käyttöönotettujen etäpalveluiden määrä > 3. Toteutuu/Ei toteudu Digitaalisten julkaisujen määrä	Toteutunut Pirkanmaan kulttuuripankki	Toteutuu
Osaamista tulevaisuuden tekijöille	Lasten ja nuorten lukutaitojen edistäminen.	Kirjaston ja perusopetuksen yhteistyösuunnitelma on laadittu.	On/ei ole laadittu. Kirjavinkkausten määrä	Laadittu 31 luokkaa	Toteutuu

Vastuualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (ei-sitova)

Mittari	TP2020	TP2021	TA2022	TP2022
Asiakaskäynnit	758 205	713 733	755 000	727 610
Järjestöavustusten määrä, euroa/asukas	8,21	8,13	7,5	7,9
Opistojen opetustuntien määrä	28 886	25 283	31300	29 426
Elämänlaatupalvelut; käyttötalouden nettomenot/asukas	261,70	272	275	295
Kirjasto- ja tietopalvelut; kokonaislainausmäärä	324 556	379 423	430 000	405 877

Tuloarviot ja määrärahat

Elämänlaatu							
Nettositova (1000 €)	TP2021	TA2022	TA2022 muut muutokset	Muutettu TA2022	Toteuma 2022	Poik- keama lo- pulliseen	Tot. % 2022
Sitovuustaso: toimintakate, netto*							
Toimintatuotot (+)	677	729	20	749	908	159	121,2 %
Valmistus omaan käyttöön (+)					0	0	0,0 %
Toimintakulut (-)	-7 212	-7 557	-20	-7 577	-7 923	-346	104,6 %
Toimintakate, netto* (+/-)	-6 535	-6 828		-6 828	-7 015	-187	102,7 %
Poistot ja arvonalentumiset (-)	-160	-210		-210	-189	21	89,9 %
Vyörytykset ja muut laskennalliset erät (+/-)					0	0	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	-6 695	-7 038		-7 038	7 204	-166	102,4 %

Lisätiedot

Koronasulut ja niihin sisältyvät asiakasmaksumenetelmä, rakennusmateriaalien ja muiden kustannusten merkittävä nousu, yllättävät akuutit menot, runsasluminen ja pitkä talvi sekä sairauspoissaolojen ja lomapalkkavelan kasvu näkyvät talousarvion ylityksenä.

Toteumatietojen vaikutus vuosien 2023-2025 taloussuunnitelmaan

Mikäli hintojen taso pysyy korkealla tai jatkaa valtakunnallisesti nousuaan, ei siihen ole osattu huomioida riittävästi määrärahaa talousarviossa.